

อภิธาน์นทาการ

สำนักหอสมุด

วิเคราะห์ทำนองเกี่ยวคำพวน

ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

นางสาวลัดดาวัลย์ ศรีทอง

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร
วันลงทะเบียน..... 3 ก.ค. 2558
เลขทะเบียน..... 6788095
เลขเรียกหนังสือ..... ป. ๗

385
๓246๖
๒๕๕๖

การศึกษาวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย ภาควิชาดนตรีวิทยา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ปีการศึกษา 2556

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความรู้ในด้านข้อมูลและรายละเอียดต่างๆของการลำพวนของชาวไทยพวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวบ้านตำบลหาดเลี้ยว หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 2 ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการลำพวน เพื่อบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.ณัฐชยานันจนาวากุล อาจารย์ประจำสาขาดุริยางคศาสตร์ไทย ภาควิชาดนตรีวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ ผู้ที่ให้คำปรึกษา ข้อคิดต่างๆในการเรียบเรียงข้อมูล นายชาติ ชายขวา ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลหาดเลี้ยว ผู้ที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับประวัติตำบลหาดเลี้ยวและภาษาของลำพวน อันเป็นประโยชน์ต่อวิจัยเล่มนี้

ประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอมอบให้แก่ บิดา มารดา รวมถึงคณาจารย์ ในด้านดุริยางคศาสตร์ไทย ซึ่งได้เสียสละเวลา กำลังใจ และกำลังความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่า

นางสาวลัดดาวัลย์ ศรีทอง

สารบัญ

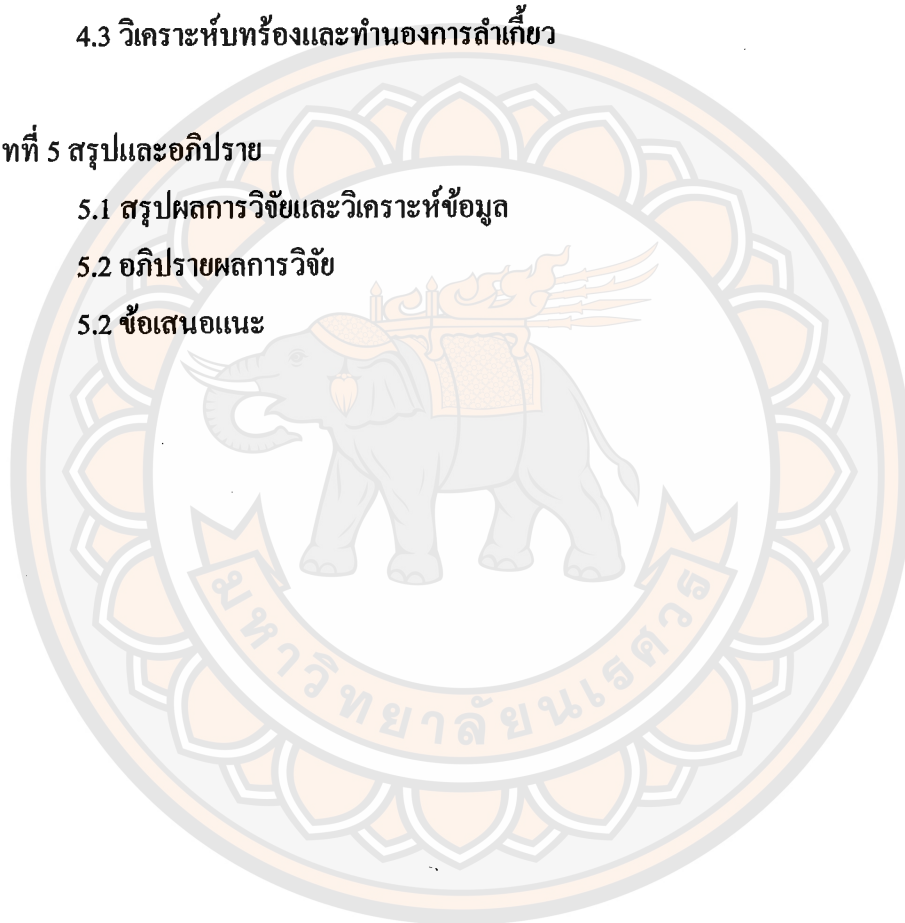
หน้า

กิตติกรรมประกาศ
สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 ระยะเวลาในการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 สภาพพื้นที่การศึกษา	4
2.2 ประวัติความเป็นมาชาวไทยพวน	11
2.3 บริบทที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้าน	19
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	23
3.1 ข้อมูลด้านเอกสาร	23

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 วิเคราะห์ทำนองลำพวนของชาวไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว	24
4.1 ประวัติความเป็นมาของชาวไทยพวนตำบลหาดเสี้ยว	24
4.2 รูปแบบและลักษณะการลำพวน	24
4.3 วิเคราะห์ทำนองและทำนองการลำเกี้ยว	26
บทที่ 5 สรุปและอภิปราย	30
5.1 สรุปผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล	30
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	31
5.2 ข้อเสนอแนะ	32

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

อารยธรรมที่เจริญขึ้นแล้ว ย่อมมีศิลปะและความบันเทิงใจ มนุษย์จึงคิดและสร้างสรรค์วัฒนธรรมให้เกิดขึ้น และวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่สร้างสังคมขึ้นเช่นกัน จะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ เพราะหากวัฒนธรรมได้รับความพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ผลที่ได้ต่อสังคม ก็คือ สังคมจะมีความเจริญก้าวหน้าและวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมนั้นก็จะอยู่อย่างมีความสุข

ในแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมซึ่งเป็นตัวกำหนดวิถีการดำเนินชีวิต ในแต่ละสังคมจะมีจำนวนประชากรอยู่หลายคน สังคมใดที่มีขนาดใหญ่ย่อมมีจำนวนประชากรมาก เมื่อมีประชากรมากพื้นที่อาณาเขตที่ประชากรอาศัยอยู่นั้น ย่อมมีความกว้างขวาง ดังนั้นสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ ทรัพยากรท้องถิ่น จึงมีความแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดกลุ่มย่อยๆ ในสังคม จึงมีความแตกต่างกันในด้านชาติพันธุ์ การแต่งกาย ภาษาที่ใช้ ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และวิถีการดำเนินชีวิต ดังนั้นในแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

เพลงพื้นบ้านเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น มีความเก่าแก่สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น เป็นเพลงที่ชาวบ้านร้องเล่นกัน ในแต่ละถิ่นจะมีท่วงทำนองและลีลาที่แตกต่างกันไป เวลาร้องจะร้องได้ตอบกัน ร้องคนเดียว หรือร้องพร้อมกัน ไปก็ได้ มีการถ่ายทอดจากปากต่อปาก อาศัยการจดจำ ไม่ใช่หนังสือเป็นสื่อ ลักษณะเด่นของเพลงพื้นบ้าน คือ ความเรียบง่ายของภาษา แฝงไปด้วยแง่คิดคติสอนใจ สะท้อนสภาพสังคมและท้องถิ่นนั้นๆ

ชาวไทยพวนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่ได้อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย แต่เดิมชาวไทยพวนอาศัยอยู่ในแขวงเชียงขวาง ทางตอนเหนือของประเทศลาว มีกษัตริย์ปกครองตั้งแต่ พ.ศ.1280 – 2436 ในระหว่างการปกครองมีปัญหาการรุกรานจากข้าศึก เนื่องมาจากการขยายอาณาจักรของเมืองอื่นๆ ทำให้เกิดสงครามอยู่เสมอ เป็นเหตุทำให้ชาวไทยพวนส่วนหนึ่งได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยแบบถาวร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2321 หรือในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช จนถึง พ.ศ.2413 หรือในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (เทศบาลตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ,2555:50)ชาวไทยพวนที่เป็นเชลยศึกจะถูกส่งตัวไปอยู่ที่หัวเมืองชั้นใน ส่วนกลุ่มที่อพยพมาด้วยความสมัครใจ จะเลือกพื้นที่อาศัยตามที่ต่างๆในปัจจุบัน พบว่าชาวไทยพวนอาศัยอยู่ 25 จังหวัด มีทั้งภาคกลาง เช่น ลพบุรี สิงห์บุรี ราชบุรี ภาคเหนือ เช่น แพร่ สุโขทัย อุตรดิตถ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ อุรธานี เลย หนองคาย เป็นต้น

ชาวไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย เคารพผู้อาวุโส ยึดมั่นในจารีต ขนบทำเนียม สิ่งทีหล่อหลอมให้ชาวไทยพวนมีบุคลิกลักษณะแบบนี้ เกิดขึ้นจากบรรพชนเป็นผู้ถ่ายทอด ผ่านคำสอน นิทาน วรรณคดี ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และศิลปกรรมทุกแขนง การลำพวนเป็นอย่างหนึ่งที่บรรพชนได้ถ่ายทอดกันมารุ่นสู่รุ่น ลำพวนเป็นการเพลงแบบคันสวด จะร้องโต้ตอบกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิง โดยใช้แคนเป็นเครื่องประกอบ เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยพวน โดยพ่อเพลงแม่เพลงจะนั่งกับพื้น ผู้เป่าแคนประกอบการลำเรียกว่าหมอแคนและหมอแคนจะนั่งหันหน้าไปหาคนลำ(วิระพงษ์ มีสถาน ,2539:29)การลำพวนจะเล่นในช่วงที่ผู้หญิงพากันออกมาป็นฝ่ายที่ลานหมู่บ้านในช่วงเวลากลางคืน ฝ่ายผู้ชายจะเข้ามาเกี่ยวฝ่ายหญิง ฝ่ายผู้ชายจะเริ่มร้องเกี่ยวฝ่ายผู้หญิงก่อน พอฝ่ายผู้หญิงได้ยิน จึงร้องโต้ตอบกลับไป สร้างบรรยากาศสนุกสนานและความสนิทสนมซึ่งกันและกัน

ปัจจุบันการลำพวนของชาวไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีปัญหาในการสืบทอด เนื่องจากผู้ที่มีความสามารถในการลำพวนนั้นเป็นผู้สูงอายุ บางส่วนก็เสียชีวิตแล้ว จึงไม่มีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ ประกอบกับท่วงทำนองที่ไม่กระชับและเร้าใจ อีกทั้งภาษาที่ใช้ในการลำเป็นภาษาพวน ทำให้ผู้ฟังซึ่งไม่ใช่ชาวไทยพวนไม่ทราบความหมาย จึงทำให้มีผู้สนใจสืบทอดน้อยลง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา “ทำนองเกี่ยวในลำพวน”ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยทั้งนี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านลำพวนไม่ให้สูญหาย และเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจค้นคว้าต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของทำนองลำเกี่ยวในตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

1.2.2 เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของเพลงลำเกี่ยว ในตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

1.2.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์เนื้อร้องและทำนองลำเกี่ยวของชาวไทยพวนในตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะทำนองลำเกี้ยว ของชาวไทยพวน ในเขตพื้นที่ ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

1.4 ระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกวีดิโอ และลงพื้นที่ภาคสนาม โดยมีระยะเวลาศึกษาในช่วงเดือน มีนาคม – กรกฎาคม พ.ศ.2557

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบถึงประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้านลำพวน ของชาวไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

1.4.2 ทราบถึงลักษณะและวิธีการร้องเพลงลำเกี้ยว

1.4.3 ทราบถึงลักษณะทำนองเพลง และสำเนียงภาษาที่ปรากฏในการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำพวน

1.4.4 เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบสานเพลงพื้นบ้าน ลำพวน ของชาวไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ให้คงอยู่ต่อไป

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 ไทยพวน หมายถึง ชนกลุ่มหนึ่งที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่แขวงเมืองเชียงขวาง ประเทศลาว และได้อพยพมาอาศัยอยู่ที่ ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

1.5.2 ลำพวน หมายถึง การร้องเพลงต้นสด ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง โดยมีแคนเป็นเครื่องดนตรีประกอบการลำ

1.5.3 การลำ หมายถึง การขับร้องประเภทหนึ่ง โดยมากมักใช้กับกลุ่มวัฒนธรรมลาว

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

2.1.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย

2.1.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสุโขทัยตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 440 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์มีเนื้อที่ ประมาณ 6,596 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,122,557 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่และอำเภอลับแล

จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอพรานกระต่าย จังหวัด

กำแพงเพชรและอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

และอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตากและอำเภอ

เถิน จังหวัดลำปาง

2.1.1.2 สภาพภูมิอากาศ

จัดอยู่ในประเภทฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู มีฝนตกสลับกับช่วงแห้งแล้งอย่างละประมาณครึ่งปี โดยได้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ฝนจะเริ่มตกตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ซึ่งฝนจะทิ้งช่วงระหว่างเดือนมิถุนายนและเดือนกรกฎาคม มีปริมาณน้ำฝนสูงสุดในเดือนกันยายนและต่ำสุดในเดือนธันวาคม

2.1.1.3 การปกครอง

การปกครองแบ่งออกเป็น 9 อำเภอ 84 ตำบล 834 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2 เทศบาลเมือง คือ เทศบาลเมืองสุโขทัยธานีและเทศบาลเมืองสวรรคโลก 11 เทศบาลตำบล ได้แก่ เทศบาลตำบลศรีสำโรง เทศบาลตำบลศรีสำราญ เทศบาลตำบลหาดเสี้ยว เทศบาลตำบลเมืองเก่า เทศบาลตำบลบ้านสวน เทศบาลตำบลบ้านโตนด เทศบาลตำบลทุ่งหลวง เทศบาลตำบลกงไกรลาส เทศบาลตำบลทุ่งเสลี่ยม เทศบาลตำบลศรีนคร เทศบาลตำบลลานหอย 77 องค์การบริหารส่วนตำบล

2.1.1.4 ด้านคมนาคม

จังหวัดสุโขทัยมีเส้นทางการคมนาคมได้ 3 เส้นทาง

1.ทางรถยนต์ โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 และ 101 รวมทั้งทางหลวงจังหวัดและนครต่างๆ รวมระยะทางทั้งหมด 2,303,298 กิโลเมตร

2.ทางรถไฟ โดยมีสถานีรถไฟ 2 แห่ง คือ สถานีรถไฟสวรรคโลก และสถานีรถไฟศรีนคร

3.ทางอากาศ มีสนามบินที่ดำเนินการสร้างโดยบริษัทกรุงเทพมหานคร บินจำกัด(บางกอกแอร์เวย์)ที่อำเภอสวรรคโลกห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 30 กิโลเมตร

2.1.1.5 ด้านสังคม

ประชาชนของจังหวัดสุโขทัยนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตชนบท คิดเป็นร้อยละ 8.27 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยเท่ากับ 92.22 คน/ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองสุโขทัย อำเภอศรีสัชนาลัยและอำเภอสวรรคโลกตามลำดับมีประชากรส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวไทยดั้งเดิมที่อยู่ในแคว้นสุวรรณภูมิ ซึ่งมีชนกลุ่มน้อยเป็นชาวไทยภูเขา เช่น กระเหรี่ยง แม้ว เข่า ลีซอ ชาวเขาเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในเขตของอำเภอศรีสัชนาลัยและที่ย้ายมาจากจังหวัดอื่นๆ ได้แก่ ย้ายมาจากภาคเหนือ คือ ลำปางแพร่ ย้ายมาจากอีสาน คือ สกลนคร นครพนม บุรีรัมย์ เป็นต้น

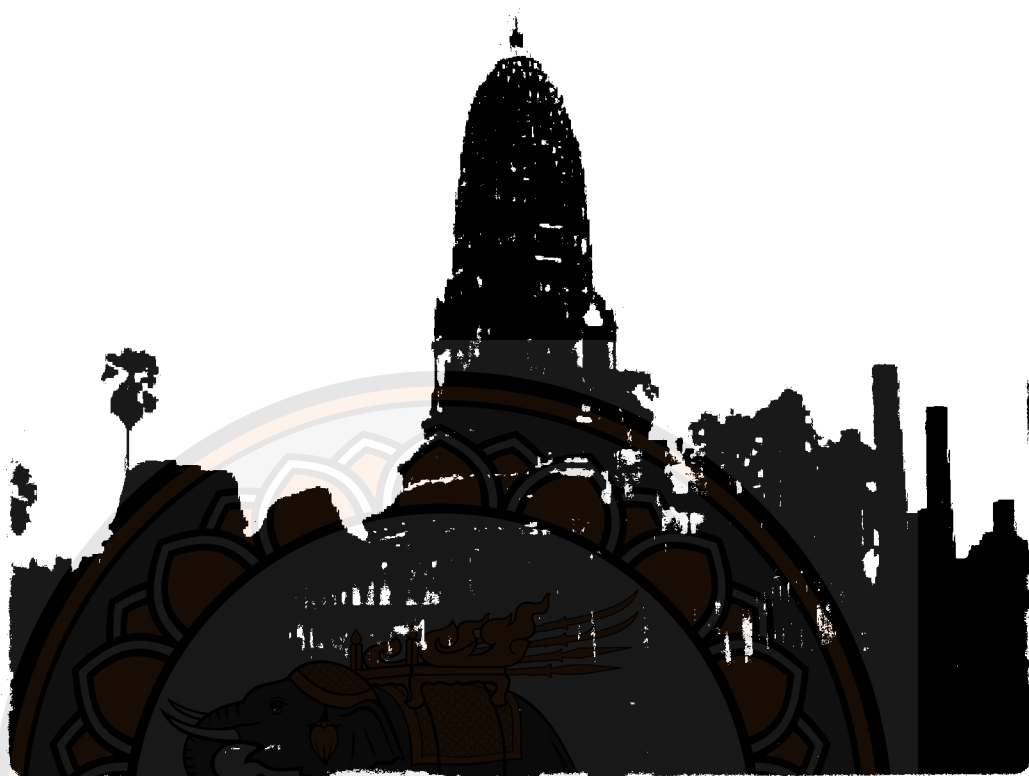
2.1.1.6 ศาสนา

วัดในสุโขทัยมี 213 แห่ง สำนักสงฆ์ 147 แห่ง โบสถ์คริสต์ 4 แห่ง วัดหลวงในจังหวัดสุโขทัยมีจำนวน 3 วัด คือ

1.วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหารวัดพระปรางค์ อำเภอศรีสัชนาลัย

2.วัดหนองไฉ้พระอารามหลวง อำเภอสวรรคโลก

3.วัดสว่างอารมณ์วรวิหาร อำเภอสวรรคโลก

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร วัดพระปรางค์
(ที่มา : <http://www.thaiwhic.go.th>, วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2557)

2.1.1.7 ประชากร

ประชากรในปีพุทธศักราช 2556 มีประชากรรวมทั้งสิ้น 602,713 มี
ความหนาแน่นของประชากร โดยเฉลี่ยในจังหวัดเท่ากับ 91.37 คน/ตารางกิโลเมตร

2.1.2.2 การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอศรีษะนาถลัยแบ่งการปกครองย่อยออกเป็น 11 ตำบล 148

หมู่บ้าน ได้แก่

หาดเสี้ยว

ป่าจั่ว

แม่สำ

แม่สิน

บ้านตึก

หนองอ้อ

ท่าชัย

ศรีษะนาถลัย

ดงคู

บ้านแก่ง

สารจิตร

2.1.2.3 การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอศรีษะนาถลัยประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 10 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลหาดเสี้ยว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหาดเสี้ยวทั้งตำบลและบางส่วนของตำบลหนองอ้อ

เทศบาลตำบลศรีษะนาถลัยครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าชัยและตำบลศรีษะนาถลัยทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าจั่ว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลป่าจั่วทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สำ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลแม่สำ

ทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สิน ครอบคลุมพื้นที่ตำบล

แม่สินทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านตึกทั้งตำบล

2.1.3 สภาพทั่วไปของตำบลหาดเสี้ยว

2.1.3.1 ลักษณะทางกายภาพ

ตำบลหาดเสี้ยวเป็นหนึ่งใน 11 ตำบลที่อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 44 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่สองฟากฝั่งแม่น้ำยมซึ่งมีกำเนิดจากอำเภอบึง จังหวัดพะเยา ซึ่งตั้งอยู่กลางอำเภอศรีสัชนาลัย ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ 1 บ้านหาดเสี้ยว แบ่งเขตจากวัดลงมาทางทิศใต้ (บ้านใต้)

หมู่ที่ 2 บ้านหาดเสี้ยว แบ่งจากวัดขึ้นไปทางทิศเหนือ (บ้านเหนือ)

หมู่ที่ 3 บ้านหาดสูง

หมู่ที่ 4 บ้านใหม่

หมู่ที่ 5 บ้านป่าไผ่

มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลป่าจ้าว

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลหนองอ้อ

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลคงคู่และตำบลท่าชัย

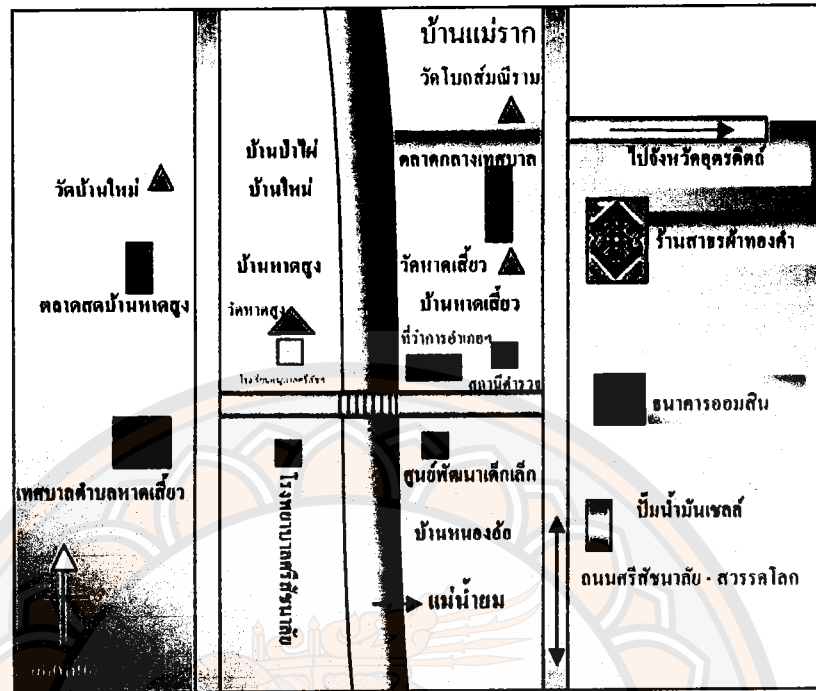
ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลป่าจ้าวและตำบลหนองอ้อ

2.1.3.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลหาดเสี้ยว โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือบริเวณที่ราบซึ่งใช้เป็นพื้นที่สำหรับทำนา ทำไร่ และภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งเป็นปัญหาน้ำท่วมถึงในฤดูที่มีฝนตกชุก สภาพพื้นที่ของตำบลหาดเสี้ยวในทางตอนเหนือ คือ บ้านใหม่ บ้านป่าไผ่ เป็นเขตพื้นที่ราบเชิงเขาส่วนบ้านหาดเสี้ยว เป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเหมาะแก่การเพาะปลูก ส่วนนบริเวณบ้านหาดสูง มีลักษณะเป็นเนินสูงริมฝั่งแม่น้ำค่อยๆ ลาดต่ำลงมาเหมาะสมแก่การปลูกพืชไร่ เนื่องจากหมู่บ้านที่ 5 อยู่ในเขตชลประทานจึงมีน้ำเพียงพอแก่การเพาะปลูก

2.1.3.3 ลักษณะภูมิอากาศ

มีลักษณะภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเขตร้อน ช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านจะมีความชุ่มชื้นจากน้ำฝน ส่วนช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านอากาศจะหนาวเย็นและแห้งแล้ง อุณหภูมิเฉลี่ยของอากาศอยู่ในเกณฑ์สูง

แผนที่ตำบลหาดเสี้ยว

(ที่มา : <http://www.novabizz.com>, 11 มิถุนายน 2557)

2.2 ประวัติความเป็นมาชาวไทยพวนพวน

2.2.1 ประวัติชาวพวน

คนพวนเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่มีเชื้อสายและถิ่นฐานอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง บนที่ราบสูงเมืองเชียงของปัจจุบันอยู่ในเขตเมืองเชียงขวางทางทิศตะวันออกของหลวงพระบางและอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองเวียงจันทน์ในประเทศลาว เหตุที่เรียกว่า พวน เนื่องจากเรียกตามชื่อของแม่น้ำที่ไหลผ่านมาจากบริเวณที่ราบสูง ซึ่งบริเวณนี้ฝรั่งเศสเรียกว่าตรันนินห์จากกรณีพระยอดเมืองขวางและเจ้าเมืองเชียงม่วนยิงนายทหารฝรั่งเศสตายรวมถึงวิกฤตการณ์สยามในปี ร.ศ. 112 ทำให้ประเทศไทยต้องเสียดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงทั้งหมดอันได้แก่ เมืองสำคัญต่างๆของมณฑลลาวพวนให้แก่ฝรั่งเศส จากเหตุการณ์ต่างๆเหล่านี้ทำให้ลาวพวนกลุ่มหนึ่งอพยพหนีการอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย นอกจากนี้ยังถูกกวาดต้อนมาเพราะสงครามและอพยพมาด้วยความสมัครใจเพราะแหล่งที่ทำมาหากินอึดคัก

ผิดเคืองจึงละถิ่นฐานที่อยู่เดิมเข้ามาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยหลายครั้งด้วยกัน โดยกระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ต่อไปนี้

1. จังหวัดหนองคาย
2. จังหวัดอุดรธานี
3. จังหวัดเลย
4. จังหวัดแพร่
5. จังหวัดสุโขทัย
6. จังหวัดอุตรดิตถ์
7. จังหวัดพิจิตร
8. จังหวัดอุทัยธานี
9. จังหวัดชัยนาท
10. จังหวัดสิงห์บุรี
11. จังหวัดลพบุรี
12. จังหวัดสระบุรี
13. จังหวัดนครนายก
14. จังหวัดปราจีนบุรี
15. จังหวัดสุพรรณบุรี
16. จังหวัดฉะเชิงเทรา
17. จังหวัดเพชรบุรี

นอกจากนั้นยังมีคนพวนอยู่อย่างประปรายในจังหวัดอื่นๆ เช่น จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดนครปฐมและจังหวัดราชบุรีซึ่งถูกกวาดต้อนมาเป็นระยะๆ ในแต่ละสมัย

2.2.2 ชาวไทยพวนในตำบลหาดเสี้ยว

ชาวไทยพวน ที่อาศัยอยู่ในเมืองพวน แขวงเมืองเชียงขวาง ประเทศลาว ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย เนื่องด้วยบ้านเมืองได้เกิดสงคราม จึงถูกกวาดต้อนมาเพราะแพ้สงคราม บางก็อพยพมาด้วยความสมัครใจ ชาวไทยพวนที่อพยพมานั้น ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทย เช่น ภาคกลาง คือ จังหวัดชัยนาท จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี ภาคเหนือ คือ จังหวัดแพร่ จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

ชาวไทยพวนในจังหวัดสุโขทัย ได้ตั้งรกรากอยู่ที่อำเภอศรีสัชนาลัย และกระจาย
อยู่ในตำบลต่างๆ เช่น ตำบลป่าจี่ ตำบลหนองอ้อ ตำบลหาดเสี้ยว เป็นต้น

ชาวไทยพวนในตำบลหาดเสี้ยว จะกระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ เช่น หมู่ 1 หมู่ 2 หมู่
3 หมู่ 4 ตำบลหาดเสี้ยว เป็นตำบลแรกที่ชาวพวนกลุ่มแรกได้อาศัยอยู่ เรียกได้ว่า เป็นชาวพวนแท้ๆ
เลยก็ว่าได้ เพราะหลักฐานการอพยพมาของชาวไทยพวนนั้น ได้ปรากฏในศิลาจารึกที่ผืนึกไว้ใน
โบสถ์วัดหลังเก่า ของวัดหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

สนอง โกศัย ได้กล่าวว่า การอพยพของชาวไทยพวนที่ได้ย้ายมาอาศัยอยู่ที่ตำบล
หาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พอสรุปได้ดังนี้

“การอพยพมานี้ ฝ่ายฆราวาสมีพี่น้องสามแสน คือ
แสนจันทร์พี่ชายใหญ่ แสนปัญญาน้องชายคนกลาง และ
แสนพลน้องชายคนเล็ก เป็นหัวหน้านำมา ฝ่ายสงฆ์มีเจ้าหัว
อ้ายสมเด็จวัดบ้านตาด เป็นหัวหน้าในการเดินทางมา
ครอบครัวของแสนจันทร์นั้นนั่งมาบนหลังช้าง ส่วนแสน
จันทร์นั่งคานหามมา เมื่อเดินทางเข้ามาถึงอาณาเขตของเมือง
สวรรคโลกแล้ว จึงได้เลือกเอาพื้นที่ที่บ้านหาดเสี้ยว ปลูก
สร้างบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัย พร้อมทั้งสร้างวัดวาอารามเป็น
ที่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์สามเณรและหาที่ดินเป็นที่ประกอบ
อาชีพของตนแล้ว จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหาดเสี้ยว

ชาวพวนมักจะนำชื่อหมู่บ้านเดิมที่ตนได้อาศัยอยู่ที่
เมืองพวนมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านตามพื้นที่ต่างๆที่ตนได้อาศัย
อยู่ในถิ่นฐานใหม่ที่ตนอพยพเข้ามา”(สนอง โกศัย,2541:15)

ชาวพวนอพยพมาจากเมืองพวนมาอาศัยอยู่ที่ ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย
จังหวัดสุโขทัย ก่อนปี พ.ศ.2387 อย่างน้อยประมาณ 5-6 ปี เมื่ออพยพมาและเลือกหาพื้นที่ที่
เหมาะสมได้แล้ว จึงปลูกบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัย และเลือกหาพื้นที่ทำมาหากิน พร้อมทั้งสร้างวัดวา
อารามเป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์สามเณร ในการสร้างวัดจะต้องใช้เวลาที่ยาวนานราว 4-5 ปี
พอเสร็จก็ทำการจัดการฉลองวัด ปรากฏว่าได้ทำการฉลองวัดและโบสถ์ในปี พ.ศ.2387 จากแผ่นศิลา

จารึกที่ผืนึกไว้ในผนังโบสถ์ด้านทิศตะวันตกของโบสถ์วัดหลังเก่า ของวัดหาดเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เป็นหลักฐานยืนยันข้อสันนิษฐานที่ว่าชาวไทยพวนบ้านหาดเลี้ยว มีประวัติความเป็นมาอย่างไร รวมถึงการสืบเชื้อสายวงศ์ตระกูลและการตั้งถิ่นฐานบ้านเมือง ณ ตำบลหาดเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ดังข้อความจากแผ่นศิลาจารึกที่มีผู้แปลและเรียบเรียงไว้ดังนี้

“กิตติกรรมยพรหมวัตร สวัสดิ์ทิมาวุฒนะ สดสหัสสา
มังคละวัสสาจิตตมาส จุลศักราชได้ 2387 ตัว ทวาระยัง
จึงปวุตติ แลเมถายกายขึ้นมาในปี อันนี้ควรกิตตนาตามมคระ
ภาษาปวริเศษ หนขอบกำประเทศ สังเกตกำ ศรีอโยชยา
ทราวดีว่า ปี่เถาะ บ่อสงสัยไทย ภาษาชาวศรีสัทกณะนคร
ประสาทศรีไว้ ทาสาทาสิมคระ นครเชียงคำหลวง กรุง
พวนพัทธีราช ปีกาบเม้าบ่อสงกาคเข้ามาในคิมหันตฤดู
เดือนจิตตมาส ด้วยโอกาสโหรา ตามภาษาเฮว่า เดือนห้าขึ้น
15 กำ ทำว่าได้วันอังคาร นี้จักตามเป็นวันไทยหนพิสัยว่ามี
เปิดสง่าบ่อสงกา ปรากฏเป็นอุมตะ วันพระจันทร์จรวรศรีได้
เสด็จเข้าใกล้แฝงพิบจับนักขัตฤกษ์ ถึกหน่วยเสียงศปรากฏ
ชื่อว่าอัศเรกฤกสนิทอนสถิตในกงคันธราช วันนี้เป็นวันดี วิ
ถืออะมุดตะ โขค ประสิทธิโยค พร้อมลักขณา ภายในมีอุบาวัต
หาดเลี้ยว วัดโพธิ์ไทรหรือหาดเลี้ยว มีเจ้าหัวอ้ายสมเด็จบ้าน
ตาดเป็นเค้า กับทั้งพระมหาสัคคะเจ้าน้อยหนุ่มสามเณรเป็น
ประธานและสหทายก คามโมสก อุบาสก อุบาสิกา ภายนอก
มีท่านผู้ใหญ่แสนจันทร์ แสนปัญญา แสนพล กรรมการน้อย
ใหญ่ หนุ่มหน้า เต่าถ้าว และปานกลางทำยขุนนางหน้าหนุ่ม
ผมเกลี้ยงเกมี มีศรีทรามาพราพร้อมกับภริยาปุดตะนัดดา บ่าว
สาว มีมวลงมาก บ่ออาจสังขยา มีจิตตะเจตาเป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกัน ได้ยกยอสร้างยัง โองสิมาเจ้าหลังนี้ไว้เป็นที่มั่น
ถาวรแก่นซ้อย คำชูศาสนา พระบรม โคดมเจ้าตราบต่อทำ
5000 วัสสาของให้เป็นอุปนิสัย (ปัจจุย) จักใคร่ได้ถลิ่งสุข
สามประการ มีนิรพานเป็นที่แล้วอย่าตลาดแคล้วจากคำ
ปรารธนา ชูเยี่ยงชู่ประการแค่ก็เข้าเทอญอีกประการหนึ่ง ผูก

ข้าทั้งหลาย ยังบ่อไปได้เข้าถึงสุขนิรพาน ยังได้เที่ยวสงสาร
หลายเหล่าขอเว้นจากพยาธิ 96 โภยภัย 25 มรณะ 32 อุบาทว์
16 นี้ ขออย่าได้เกิดมี ในชั้นระสันดานแห่งฝูงข้าทั้งหลายทุก
คนๆแต่ก็ข้าทอญ ประการหนึ่งฝูงข้าทั้งหลายขอให้ได้ฟังยัง
ธรรมเทศนาแห่งพระเจ้าในกาละเมื่อสังขอมธาตุ ขอให้มัดคะ
ผละ 4 ประการ ในกาละเมื่อจักมาภายหน้าแต่ก็ข้าทอญๆ
เมต เตย โย อนาคต กาลนิพานัง ปาปฺณาติ นิจจัง ภวังค์ เทียง
แท้คิหลิเทอญๆ อันนี้แม่นสังกาศวันฉลองวัดนั้น”

จากข้อความที่จารึกไว้ดังกล่าว ยืนยันได้ว่า ชาวไทยพวนที่ตั้งภูมิลำเนาอยู่บ้าน
หาดเลี้ยว หาดสูง บ้านใหม่ และบ้านแม่ราก ของอำเภอศรีรัตนาลัย จังหวัดสุโขทัย อพยพมาจาก
เมืองพวน แขวงเมืองเชียงขวาง ประเทศลาว การอพยพสันนิษฐานว่าคงก่อนปี พ.ศ. 2387 ประมาณ
5-6 ปี เพราะน่าจะมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนตลอดจนสร้างวัด สร้าง โบสถ์ จนเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงทำ
การฉลองวัดและ โบสถ์พร้อมกันในปี พ.ศ.2387 โดยชาวไทยพวนกลุ่มแรกที่อพยพลงมาได้ตั้ง
บ้านเรือน อยู่ที่ บ้านหาดเลี้ยว

2.2.3 สภาพที่อยู่อาศัยของชาวไทยพวนบ้านหาดเลี้ยว

บ้านเรือนและที่อยู่อาศัยของชาวพวนหาดเลี้ยว แต่เดิมบรรพบุรุษของชาวพวนก่อสร้าง
มานั้นเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง บริเวณใต้ถุนบ้านใช้ทำประโยชน์ต่างๆ ได้แก่ คอกควาย ชาว
พวนเลี้ยงควายไว้ใช้ทำงานที่คนไม่สามารถทำได้ เช่น ไถนา ลากเกวียน เป็นต้น ชาวพวนไม่นิยม
เลี้ยงวัวผู้เฒ่าผู้แก่บอกรว่าวัวคือฝึกยากกว่าและมีความอดทนน้อยกว่าควาย เหตุที่ทำคอกควายไว้ที่ได้
ถุนบ้านเพราะต้องการให้อยู่ใกล้เจ้าของเพื่อความปลอดภัยและความสะดวกสบายในการดูแล
นอกจากนี้ ยังมีเล้าหมู เล้าเป็ดและเล้าไก่อยู่ลึกเข้าไปข้างในสุดของใต้ถุนบ้าน เป็ดและไก่จะอยู่
รวมกัน ส่วนด้านนอกสุดของใต้ถุนบ้านจะเป็นเครื่องมือทอผ้า แต่ในปัจจุบันนี้ชาวไทยพวนคิดต่อ
สมาคมกับเมืองหลวงได้สะดวก มีการศึกษาประกอบอาชีพอื่นๆ และออกไปสู่สังคมที่เจริญกว่ามาก
ขึ้น การทำนาและการทอผ้าจึงมีปริมาณน้อยลง อีกทั้งรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้าไปมาก จากบ้าน
ไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง ไม่มีรั้ว กลายเป็นบ้านที่ก่อด้วยอิฐ ปูน ทำเป็นสองชั้นรูปทรงทันสมัย มีรั้ว
โดยรอบ แต่บ้านบางหลังก็ยังมีรั้วข้าวแขกออกมาให้เห็นเป็นเอกลักษณ์อยู่

บ้านที่สร้างแบบชาวไทยพวน โบราณ

(ที่มา : <http://picpost.mthai.com> ,วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ.2557)

2.2.4 อาชีพ

หลังฤดูน้ำหลากแม่น้ำจะทิ้งโคลนตมอันจะกลายเป็นเนื้อดินที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุไว้ให้ ชาวไทยพวนจะลงมาปลูกพืชผักต่างๆ เช่น หอม กระเทียม มันเทศ ถั่วงอก ใบยาสูบ เป็นต้น กลางแม่น้ำจะมีเรือหาปลาจำหน่ายที่เจ้าของกำลังลงขายหรือ ทอดแห ปลาที่ได้จะนำมาเป็นอาหารในครอบครัว ถ้าได้มากก็แบ่งขายหรือแจกจ่ายพี่น้อง อาชีพของคนไทยพวนบ้านหาดเสี้ยวในอดีตนั้นจะทำนาทำไร่ตามฤดูกาล หญิงสาวชาวไทยพวนบ้านหาดเสี้ยวจะทอผ้าขึ้นดินจกอย่างน้อยหนึ่งผืน เพื่อใช้ในโอกาสพิเศษต่างๆเช่น วันแต่งงาน วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

2.2.5 การแต่งกาย

ผู้ชายจะนุ่งผ้าม่วง สวมเสื้อไทยติดกระดุมเงิน ส่วนผู้หญิงนุ่งผ้าขึ้นมีลายต่างๆ มีทั้งตีนดำ ตีนแดง จนกระทั่งตีนจก จะขึ้นอยู่กับโอกาส สถานที่และความสำคัญของงานนั้นๆ วิยสาวจะสวมเสื้อแขนกระบอกสีต่างๆส่วนวัยกลางคนขึ้นไปจะสวมเสื้อคอกลมแขนสั้นเข้ารูปเล็กน้อย แต่เดิมวัยกลางคนขึ้นไป โดยปกติหรืออยู่กับบ้านจะไม่สวมเสื้อแต่ใช้ผ้าแถบพันรอบอก แต่ในปัจจุบันไม่มีแล้ว ส่วนใหญ่จะแต่งกายตามยุคสมัย

การแต่งกายที่ยังคงปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันคือชุดแต่งงาน ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยพวนมาแต่เดิม คือ จะมีการพันพาดแถบสีขาวนุ่งผ้าชิ้นตีนจก เก้าอี้มมวยทรงสูงกลางกระหม่อมและปักปิ่น

การแต่งกายของชาวไทยพวน

(ที่มา : www.isan.clubs.chula.ac.th, วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ.2557)

2.2.6 ภาษา

ภาษาพวนมีท่วงทำนองที่ไพเราะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ถึงแม้ว่าคำพวนบางคำใช้อย่างเดียวกับคำไทยอีสานก็ตาม

ลักษณะเด่นของคำพวน เช่น ถ้าใช้ ก เป็นตัวสะกดจะไม่ออกเสียงตัวสะกด ดังเช่น หูก เป็น หู, ปาก เป็น ปะ ,แบก เป็น แบะ คำที่ใช้สระ ใ – ไม้มีว่นจะออกเสียงส่วนใหญ่เป็น สระเออ เช่น บ้านใต้ – บ้านเต๋อ, ใต้ – เต๋อ, ให้ – เหือ ส่วนสระ ใ – ไม้มีลยจะออกเสียงตามรูป เช่น ผัดไทยใส่ไข่ จะพูดว่า ผัดไทยเต๋อไข่ จะไม่พูดว่า ผัดเทอเต๋อไข่ ใช้เสียง ซ แทนเสียง ช เช่น ช้าง – ช้าง, ช่วย – ช่อย ไม่มีเสียงควบกล้ำ ร ล ว ใช้ตัว ฮ แทน ร เช่น เรือน – เอือน, เรา – เฮา, ร้าเรียน – ฮ้าเรียน

ตัวอย่างภาษาไทยพวน

ภาษาไทยพวน	ภาษากลาง
กะคักกะต้อ	อะไรกันนักกันหนา
กะเลอกะคาย	เรื่องที่ผ่านมาแล้ว
ขอหลอ	ขอโทษ
คู้	ทอด, ผัด
กิดฮู้	คิดถึง
เค้าเป็ยะ	ข้าวต้ม
จืด	สงสัย, น่าแปลกใจ
เจ้าหัว	พระ
ถือแสง	ศิใจ
เซ็น	ตกใจ

2.2.7 การนับถือศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ของชาวไทยพวน

ชาวไทยพวนไม่ว่าจะอยู่จังหวัดใดก็ตามจะมีวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะที่คล้ายคลึงกันอย่างเด่นชัด ได้แก่ ภาษา อาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี อาหาร และการแต่งกาย

ชาวไทยพวนนับถือศาสนาพุทธ มีความเลื่อมใส ศรัทธา และเคร่งครัดต่อประเพณี จะเห็นได้ชัดจากประเพณีสิบสองเดือนที่ชาวไทยพวนยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่แต่บางอย่างก็สูญหายไป เนื่องจากปฏิบัติแล้วขาดเหตุผล ไม่ได้รับประโยชน์ ส่วนที่ยังคงปฏิบัติอยู่ทุกวันนี้ ได้แก่

- ประเพณีกำฟ้า
- ประเพณีบวชพระ
- ประเพณีสลากภัต
- ประเพณีสงกรานต์
- ประเพณีทอดกฐิน
- ประเพณีทอดผ้าป่า
- ประเพณีเทศน์มหาชาติ
- ประเพณีบั้งไฟ
- ประเพณีขึ้นบ้านใหม่
- ประเพณีทำบุญกลางบ้าน
- ประเพณีกำเกียง

2.3 บริบทที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้าน

มีผู้รู้และนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของคำว่า เพลงพื้นบ้านแตกต่างกันไป โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.3.1 ความหมายของคำว่า เพลงพื้นบ้าน

อเนก นาวิกมูล (2521 : คำนำ) กล่าวว่า เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่ผสมกันระหว่างบทร้อยกรองที่ใช้ภาษาและดนตรีเข้าด้วยกัน และมีการสืบทอดกันมาปากต่อปาก เพลงพื้นบ้านเป็นการละเล่นของชาวไทยที่แสดงออกถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ความรู้สึก อารมณ์ ฯลฯ ออกมาในรูปของบทร้องที่ไพเราะเข้าใจง่าย เพลงพื้นบ้านในประเทศไทยมีหลายประเภท เช่น เพลงกล่อมลูก เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก และเพลงปฏิพากย์ ซึ่งบางครั้งเรียกว่า เพลงพื้นบ้านบ้าง ซึ่งเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่ถือกำเนิดและเติบโตในชนบท โดยมีชาวบ้านเป็นผู้ร้อง

ปราณี วงษ์เทศ (2525:63 3 64) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านพอสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่แพร่หลายอยู่ไม่ว่าจะเป็นหมู่บ้านเดียวกันหรือมากกว่าหนึ่งหมู่บ้านก็ได้ แต่ทั้งนี้เนื้อหา ผู้ร้องผู้ฟัง จะอยู่หมู่บ้านที่ทุกคนรู้จักกัน และแสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะหมู่บ้านนั้นๆ มีบทบาทหน้าที่หรือเป็นที่รู้จักในวงแคบๆของชุมชนระดับหมู่บ้าน

มล.ศุ้ย ชุมสาย (2516:49) กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านของไทย พอสรุปว่า “เพลงชาวบ้านของไทยมักจะเป็นเพลงที่สนุกสนานเป็นเพลงเชิงสวาทและเป็นเพลงเชิงตลกโปกฮา แทบทั้งนั้น เพลงชาวบ้านที่ออกจากอารมณ์เศร้าหรือว่าเหวอไม่ค่อยจะมี” ดังนั้นจุดมุ่งหมายของเพลงพื้นบ้านไทยประการสำคัญ คือ เพื่อความบันเทิงใจ การที่ทำให้ผู้ฟังซาบซึ้งและเกิดอารมณ์คล้อยตาม เมื่อฟังเพลงก็จะต้องมีเนื้อร้องที่น่าสนใจ มีข้อที่น่าสังเกตว่าเนื้อร้องของเพลงพื้นบ้านของไทยมักจะเป็นกลอนสครื่องได้ตอบเกี่ยวกับพาราสิ ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงผู้ร้องจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบที่จะคิดบทได้ตอบทั้งให้กระทบใจ ทำให้เกิดความสนุกสนานทั้งผู้ร้องและผู้ฟัง

จากการที่ศึกษาความหมายของเพลงพื้นบ้าน สรุปได้ว่า “เพลงพื้นบ้าน” คือ เพลงที่เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่ผสมกันระหว่างบทร้อยกรองกับภาษาที่เข้าใจง่าย เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นๆ มีการสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น ในแต่ละท้องถิ่นนั้นๆจุดมุ่งหมายในการแสดงเพื่อความสนุกสนาน

2.3.2 ประวัติและความเป็นมาของเพลงพื้นบ้าน

ประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้านในประเทศไทยนั้น มีมานานแล้วดังในข้อความศิราจารึกหลักที่ 1 กล่าวว่า “เสียงพาทย์ เสียงพิณ เสียงเลื้อน เสียงขับ ใครจักมักเล่นเล่น ใครจักมักหัวหัว” และในไตรภูมิพระร่วงของพระยาสิทธิโกท กล่าวว่า “ บ้างเดิน บ้างรำ บ้างพ้อนระบำ บ้างคิด บ้างลี บ้างตี บ้างเป่า บ้างขับสรรพสำเนียงหมุ่นักคุณจนกันไปเคียรคาย”

ต่อมาในสมัยอยุธยา รัชสมัยพระบรมไตรโลกนาถ มีข้อความในกฎหมายเทียรบาล ตอนที่ 15 ได้กล่าวถึงการเล่นร้องเรือ เป่าขลุ่ย เป่าปี่ ดีทับ ขับรำ ซึ่งเป็นเพลงและดนตรีสมัยนั้น นอกจากนั้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย กล่าวถึงการเล่นเพลงเทพทองของพระมหานาค วัดท่าทราย ไว้ในหนังสือ ปุณ โณวาทคำฉันท์ เป็นการแสดงที่เป็นมหรสพชนิดหนึ่งในงานสมโภชพระพุทธบาทสระบุรี ความว่า

เทพทองคะนองเฮ

ชนเปรประดับสรวล

ได้ตอบก็ไปควร

ประถ้อยแกล้งกัน

ดังนั้นกล่าวได้ว่า ในสมัยอยุธยา มีการกล่าวถึงเพลงพื้นบ้านอยู่ 2 ประการ คือ เพลงเรือ และเพลงเทพทอง

เพลงพื้นบ้านของไทยนั้นมีมาช้านานแล้ว ได้ถ่ายทอดกันทางมุขปาฐะจำต่อๆ กันมา หลายชั่วอายุคน ถ้อยคำเหล่านั้น จะไม่มีภาษาบาลีสันสกฤตหรือเขมร เข้ามาปะปนอยู่ในบทเพลง นักค้นคว้าทางวรรณคดีเชื่อว่า เพลงเหล่านั้น ถ้อยคำเนื่อก่อนหลักศิราจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเสียอีก ต่อมาค่อยมีชื่อเสียง มีแบบสัมผัสคล้องจองท่วงทำนองไปตามภาษาถิ่นนั้นๆ ในการขับร้องเพื่อความบันเทิงต่างๆ จะมีจังหวะดนตรีท้องถิ่นเข้ามา และได้มีการร้องรำทำเพลงไปด้วยจึงเกิดเป็นระบำชาวบ้านขึ้น เพลงพื้นบ้านใช้ในการร้องรำในงานบันเทิงต่างๆ เช่น งานลงแขก เกี่ยวข้าว ตรีชงกรานต์ เป็นต้น

บทเพลงของเพลงพื้นบ้านนั้น จะมีแรงบันดาลใจหลักๆ 5 ประการ ได้แก่

- 1.ความรัก
- 2.ความเศร้า ความผิดหวัง ความพลัดพราก
3. เกี่ยวกับเรื่องเพศ
4. เกี่ยวกับสังคม เนื้อความจะร้องเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของ

ชุมชน วิธีการดำเนินชีวิต

5. เกี่ยวกับการเมือง จะร้องเกี่ยวกับการปกครองคนในสังคม

ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นสมัยที่มีหลักฐานเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านชนิดต่างๆมากที่สุด ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 5 เป็น “ยุคทอง” ของเพลงพื้นบ้านที่เป็นปฏิพาทย์ จะเห็นได้จากการปรากฏเป็นมหรสพในงานพระราชพิธี และมีการสร้างเพลงชนิดใหม่ๆขึ้นมา เช่น เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงทรงเครื่อง จะเห็นได้จากการกล่าวถึงในหนังสือวรรณคดีต่างๆ เช่น เสภาขุนช้างขุนแผน จารึกวัดโพธิ์ อิเหนา

หลังสมัยรัชกาลที่ 5 อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกเป็นเหตุทำให้เกิดเพลงไทยสากลขึ้น แล้วทำให้เพลงพื้นบ้านเริ่มหมดความนิยมลงทีละน้อย ประกอบกับต้องเผชิญอุปสรรคในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามออกพระราชกฤษฎีกา กำหนดวัฒนธรรมแห่งชาติ ควบคุมการเล่นพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้านจึงเสื่อมสูญลงในที่สุด ปัจจุบันเพลงพื้นบ้านได้รับการฟื้นฟูจากหน่วยงานที่เห็นคุณค่าแต่ก็เป็นในรูปของการอนุรักษ์ เนื่องจากขาดผู้สนใจสืบทอดเพลงพื้นบ้านจึงเสื่อมสูญไปพร้อมๆกับผู้เล่น (ปราณี วงษ์เทศ, 2525:8 – 9)

2.3.3 ลักษณะเพลงพื้นบ้าน

1. เพลงพื้นบ้านเป็นงานของชาวบ้าน ซึ่งถ่ายทอดกันมาปากต่อปากและการจดจำ
2. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่ไม่มีแหล่งกำเนิดที่แน่นอน
3. จังหวะของคำสัมผัสต่างๆ ไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัว
4. เพลงพื้นบ้านเป็นสมบัติของกลุ่มชน คนในสังคมมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ

ประเภทของเพลงพื้นบ้าน

1. แบ่งตามภูมิศาสตร์
2. แบ่งตามจุดวัฒนธรรมของเจ้าของเพลง
3. แบ่งตามโอกาสที่ร้อง
4. แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการร้อง
5. แบ่งตามความสั้นยาวของเพลง
6. แบ่งตามเพศของผู้ร้อง
7. แบ่งตามจำนวนผู้ร้อง
8. แบ่งตามวัยของผู้ร้อง

ประโยชน์และคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน

1. ได้รับความเพลิดเพลินสนุกสนาน
2. มีน้ำใจสามัคคีในการทำงาน
3. มีประโยชน์ในแง่การศึกษา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

ผู้ศึกษาได้ศึกษาประวัติความเป็นมา และลักษณะการลำพวนของชาวไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยการศึกษาเบื้องต้น และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้การสังเกต และการสัมภาษณ์

3.1 วิธีการเก็บข้อมูล

3.1.1 การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารจากหน่วยงานต่างๆดังนี้

3.1.1.1 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร

3.1.1.2 สารนิพนธ์วิทยานิพนธ์ผ้าทองคำ ตำบลหาดเสี้ยวอำเภอ

ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

3.1.1.3 เทศบาลตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

3.1.1.4 ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

3.1.2 การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์จากบุคคลที่มีความรู้เรื่องการลำพวน คือ พ่อเพลง แม่เพลง และหมอแคน ดังนี้

นางก้วน ศรีสัชชนกุล อายุ 87 ปี อยู่บ้านเลขที่ 131 หมู่ 2 ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เป็นแม่เพลงในการแสดงลำพวน

นายรุ่ง ขาวดี อายุ 86 ปี อยู่บ้านเลขที่ 630 หมู่ 1 ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เป็นพ่อเพลงและหมอแคนในการแสดงลำพวน

3.2 อุปกรณ์และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 เครื่องบันทึกเสียง

3.2.2 กล้องถ่ายภาพนิ่ง

3.2.3 กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว

3.2.4 เครื่องคอมพิวเตอร์

3.2.5 สมุดจดบันทึก

บทที่ 4

วิเคราะห์ทำนองเกี่ยวของชาวไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว

4.1 ประวัติความเป็นมาของชาวไทยพวนตำบลหาดเสี้ยว

ลำพวน เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่สำคัญของชาวไทยพวน ประวัติความเป็นมาของลำพวนนั้นไม่ระบอบ่างแน่ชัดเกิดขึ้นในสมัยใด ลำพวนที่บ้านหาดเสี้ยวไม่ใช่การลำที่คิดขึ้นมาใหม่ แต่เป็นการลำดั้งเดิม ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ได้อพยพมาจากเมืองพวน เมื่อสมัยรัชกาลที่ 3

ลำพวนเป็นการร้องด้นสด ร้องโต้ตอบกันระหว่างผู้ชายละผู้หญิง โดยใช้แคนเป็นเครื่องดนตรีประกอบ ผู้ลำจะนั่งกับพื้น ผู้ที่เป่าแคนประกอบการลำจะนั่งหันหน้าไปหาคนลำ ทำนองของการลำจะคล้ายคลึงกับบทสวดมนต์ จะร้องเป็นท่อนๆเป็นวรรคๆ และในแต่ละวรรคจะมีทำนองที่ขึ้นๆลงๆพอร้องจบวรรคหนึ่งๆทั้งเสียงแคนละเสียงลำจะหยุดเป็นช่วงๆ

การลำพวนนี้ จะพบได้ช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยว ที่ผู้หญิงเว้นว่างจากการทำงาน ผู้หญิงจะพากันออกมาปั่นฝ้ายที่ลานของหมู่บ้านในช่วงเวลาากลางคืน ทางฝั่งผู้ชายจะเข้ามาเกี่ยวทางฝั่งผู้หญิง โดยทางฝ่ายชายจะเริ่มร้องเกี่ยวทางฝ่ายหญิงก่อน เมื่อฝ่ายผู้หญิงได้ยินจึงจะร้องโต้ตอบกลับไป ทำให้บรรยากาศสนุกสนานในปัจจุบันลำพวนไม่ค่อยมีเล่นกันบ่อยเหมือนก่อนแล้ว ปีหนึ่งจะพบเพียง 2-3 ครั้ง มักจะเล่นในงานมงคลต่างๆ

4.2 รูปแบบและลักษณะการลำพวน

จากการวิจัยลำพวน พบว่าการลำพวนแบ่งลักษณะการลำเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

4.2.1 ลำพื้นหรือลำเรื่อง คือ จะลำเรื่องจักรๆวงค์ๆและชาดกต่างๆ

ตัวอย่างบางตอนของการลำเรื่องท้าวเต่า อยู่ในตอนที่น้องสาวคนที่ 7 เลือکت้าวเต่าเป็นผัวต่อมาพี่สาวทั้ง 6 จึงคิดมีผัวเต่า กลอนลำมีอยู่ว่า

“นางทั้งหึกเพิ่นก่อไปชอกใช้เอาเต่าในดง เก็บเสอคงมานอน
ห่มผ้าอยู่บ่ช้าละจีใส่หมั้นคาว ดิดตัวสาวมาทุกวันเดี๋ยวนี”
(พวน พ่วงชวาลวงค์, ข้อมูลการลำเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2540)

สำนักหอสมุด

4.2.2 ลำคั้น คือ การลำที่ผู้ลาคิดคำร้องขึ้นมาเอง เป็นการแสดงออกถึงความสามารถ
ของผู้ลำ การลำคั้นจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อยๆ คือ การลำคั้นเป็นเรื่องและลำเกี่ยว

4.2.2.1 ลำคั้นเป็นเรื่อง คือ การลำที่บ่งบอกถึงเรื่องราวต่างๆ ใน
ชีวิตประจำวันของผู้ลำ เช่น การลำถามไถ่ทุกข์สุข การลำอวยพร การลำคำสอน เป็นต้น

ตัวอย่างบางตอนในการลำคำสอน

ML

385

6246

259

“หญิงใดทำคิ้วพ้อม หุงแกงหมักมอก ก่อบ่เค็มบ่จาง พอ
พันแวน ซ้อยแซมนัว หญิงนั้นบุญมากล้น ยศทะ โยคนาม
ขุน แม้ว่าคำปานกา ก่อหากควรเอาช้อน” “จีพินขวาน
เหือแว่วบั้งฟ้า เก้าเหือกุ่มเบ็งดิน หลัวแหละพิน ยาเอา
องนั้ง เชื้อผู้ดำยานั่งที่สูง ลุงแหละตาจุงยาปานแก้วบูตั้ง
แล้วหลานหล้าจ้อจำ ยามเมื่อผัวเฮ็ดฮ้ายยาเอาไฟมาเส
อเหือเจ้าเอาแต่น้ำมาล้างหน้าแหละลูบตัว ยามเมื่อเมีย
โมโหยาบเอาน้ำฮ้อนมาคืมเหือเอาน้ำเย็นยั้นให้น้องนาง
ได้คืมกิน จ้อยู่สุขสบายดีชู้วันแลงเช้า”

(ผวน พ่วงชวาลวงศ์, ข้อมูลการลำเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2540)

4.2.2.2 ลำเกี่ยว คือ การลำเกี่ยวพาราตีกันระหว่างหนุ่มสาวชาวไทยพวน
ที่เล่นกันระหว่างที่มาช่วยกันทำงานกลางลานบ้านยามค่ำคืน จะแสดงออกถึงปฏิภาณไหวพริบการ
ลำกลอนเกี่ยวกัน การลำก็จะมีหมอแคนเป่าแคนคลอไป ท่วงทำนองของหมอแคนก็จะจะเป็นไปอย่าง
เรื่อยๆ ไม่มีทำนองที่ตายตัว เป็นการเป่าคลอเพื่อให้เกิดความไพเราะ ที่สำคัญคนลำจะต้องจับเสียง
แคนให้ถูก คือ การลำให้มีระดับเสียงเดียวกันกับแคน คำลำจะแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ชายและหญิง ซึ่ง
ในแต่ละฝ่ายจะมีก็คนที่ได้ ต่างฝ่ายต่างทยอยล้อ เกี่ยวพาราตีกันไป บางครั้งก็ตัดพ้อต่อว่ากันอย่าง
สนุกสนาน แต่จะไม่ใช้คำที่ไม่สุภาพ คำสองแง่สองง่าม เมื่อหมอลำหรือคนลำตอนใดได้ประทับใจ
โดยเฉพาะการหยอกเย้า ตัดพ้อ ถูกคู่หรือกลุ่มเพื่อนๆ ก็จะร้องรับโห่ฮิ้วกันอย่างสนุกสนาน เป็นที่น่า
ประทับใจอย่างมาก

4.3 วิเคราะห์ท่วงทำนองการลำเกี้ยว

4.3.1 รูปแบบคำประพันธ์

เพลงลำเกี้ยว มีรูปแบบการประพันธ์เฉพาะ คือเมื่อร้องจบท้ายประโยคจะลงด้วยคำว่าเอ๋ย เพลงลำเกี้ยวนี้มีคำสัมผัสที่ไม่แน่นอน แต่แต่งขึ้นเพื่อให้มีความหมายที่ต้องการเท่านั้น ลักษณะการร้องจะเอาคำที่คล้องจองเป็นหลักมีลักษณะดังนี้

ชาย ฟังเอาเนื้อสายข้อยชูเพิ่นพีน เจ้าอย่าพलगสาวนางนื่องอย่าตัวะ เจ้าอย่ามาฉั่วจะฉั่วเฮ้อ ข้อยหล่มคิงนำเนอ์นื่องเอ๋ย (โห้ฮิ้ว) เจ้าว่าเจ้าบ่มีชู้ตา จีหละอะไ่ ลูเจ้าบ่ใหญ่บ่ น้อย ผู้ท้อข้อย ก่อถูงมีเนอ์นื่องเอ๋ย (โห้ฮิ้ว)

หญิง ฟังดีเนื้อสมเฮาเอ๋ย นื่องนี้หนาสาวหมอลำนื่องนี้หนา เกลี้ยงล้อยเสมอดั่งพีนชาว ข้อยจีเปิ่นแพขาวแต่บ่คนถูงอ เจ้าบ่มาช้อยจวบเป็นแผ่นคำหอม เจ้าบ่มาช้อยถูงอ บ่เป็นแผ่นคำเนอ์ฮ้ายเอ๋ย (โห้ฮิ้ว)

4.3.2 ลักษณะทำนองลำเกี้ยว

เพลงลำเกี้ยว เป็นเพลงขับร้องที่ใช้เสียงแคนเป็นเครื่องดนตรีดำเนินทำนองประกอบผู้ขับร้อง ผู้ขับร้องจะร้องเพลงเกี่ยวพาราสีกันระหว่างชายและหญิง การร้องเพลงเกี้ยวจะมีทำนอง จังหวะ เนื้อร้องที่ไม่แน่นอน เสียงสูง – ต่ำ ความช้า – เร็ว ของจังหวะ ทำนอง ความสั้น – ยาว ของเนื้อร้อง จะขึ้นอยู่กับผู้ขับร้องและแคน ซึ่งผู้เป่าแคนและผู้ขับร้องจะนัดแนะกันในระหว่างการลำว่าจะลงจบในช่วงไหน ของการลำในแต่ละครั้ง

ประโยคที่ 1 เกริ่น

- - - ม	ชม - ช	- ท - -	- ท - ล	- รี้ - -	- - - ล	ชม - ช	- ท - -
---------	--------	---------	---------	-----------	---------	--------	---------

ประโยคที่ 2 เกริ่น

- รี้- ล	ชม - ช	- - - ล	- ช - ม				
----------	--------	---------	---------	--	--	--	--

ประโยคที่ 3

- ชชริ	ทท - รี้	- ท - รี้	ทล - ช	- ท - รี้	ลช- ม	- ท - รี้	ลช- ม
- ข้อยทะเลาม	พุลตาม - คั้ง	- ปาย- ขาน	แม่บ่อง- ปู่	- ทะยะ- ตาม	หนึ่งชู้ก้นอง	- ไหล- แล้ว	หรือยัง- นื่อง

ประโยคที่ 4

-----	-----	---- ม	ชม - ช	- ท - -	- ชม - ม	- ช - ท	- ท - -
--- โห	--- ฮัว	-----	-----	-----	- ข้อก็ดี	- ใจ - แล้ว	- อย - -

ประโยคที่ 5

- - ริท	- - ริล	---- ช	-----	- - - ล	- - ริท	- ล - ช	- ลริท
-- สิทอง	-- เจ้าหัว	--- คอ	-----	--- ปาน	-- นิ่งได้	- นิ่ง - ช่าง	- ศาลากว้าง

ประโยคที่ 6

ชท- ล	- - - ล	- ช - ม	-----	-----	- ลชท	- ท - ช	- ทชท
ก่อตั้ง - ทาน	--- น้อ	- ฮ้าย - เอ้ย	--- โห	--- ฮัว	- ชู้แตก	- สาว - นาง	- น่องก๋อวาง

ประโยคที่ 7

-----	- ลชล	- ริ- ล	- ลชช	-----	- ชมช	- ชชช	- ริ- ล
-----	- ชู้แตก	- สาว - นาง	- น่องก๋อป่วย	-----	- ชู้แต่น้อย	- น่องก๋อป่วย	- วาง - ไป

ประโยคที่ 8

- - ทล	- ม - -	-----	-----
-- เนื้อฮ้าย	- เอ้ย	--- โห	--- ฮัว

4.3.3 จังหวะ

การลำเกี้ยวของชาวไทยพวนนั้น มีลักษณะเป็นไปตามธรรมชาติของผู้ขับร้อง ความช้า - เร็ว ขึ้นอยู่กับหมอแคนและผู้ขับเป็นสำคัญ โดยส่วนใหญ่มีลักษณะของจังหวะ โดยแบ่งตามสัดส่วนของทำนองเพลงที่ในลำ ลักษณะเด่นของจังหวะจะมีอยู่ 3 จังหวะด้วยกัน แสดงได้ดังนี้ดังนี้

A	B	C
----------	----------	----------

A = จะเป็นการเกริ่นช่วงขึ้นเสียง จะมีจังหวะที่ไม่เร็วและไม่ช้าจนเกินไป เพราะเป็นช่วงการร้องที่ต้องมีการปรับเสียงให้เข้ากับเสียงแคน

B = เป็นช่วงเสียงที่มีความกระชับ เพราะเป็นช่วงกลางของวรรคหรือประโยคของเพลง ในการร้อง จะร้องรวมคำ กระชับ มากกว่าช่วงเสียง A และ C

C = การร้องของช่วงเสียง C จะเป็นช่วงการร้องลงจบวรรคหรือประโยค เพลง การลงจบของการร้องลำเกี้ยวจะลงจบคล้ายกับเพลงไทยเดิม ลงจบในช่วงสี่ห้องสุดท้ายของ เพลง การลำเกี้ยวก็เช่นกัน จะร้องลงจบแบบเพลงไทย แต่จะไม่ลงจบแบบกะทันหัน แต่จะค่อยๆลดระดับจังหวะลงแบบเพลงไทย

4.2.4 ทำนอง

ลักษณะของทำนองการลำเกี้ยวของชาวไทยจะมีการเคลื่อนที่ในลักษณะ เสียงกระโดด สูง - ต่ำ และ ลั่น - ยาว ของเสียง ทิศทางในการเคลื่อนที่ของเสียงในการลำเกี้ยว นั้น จะมีทิศทาง ขึ้น - ลง สลับกันไปมา ตั้งแต่ต้นเพลงจนจบเพลง เสียงของการลำเกี้ยว นั้นจะอยู่ในกลุ่มเสียง ม ซ ล ท ริ ซึ่งกลุ่มเสียงเหล่านี้ขึ้นอยู่กับแคนและผู้ขับลำ

4.2.5 ประสานเสียง

การลำเกี้ยวของชาวไทยพวนนั้น เป็นการลำที่ใช้แคนเป็นเครื่องดนตรี ดำเนินทำนองประกอบในการลำ แคนจะทำหน้าที่ตั้งแต่เกริ่นไปจนกระทั่งลงจบเพลง เสียงแคนและเสียงผู้ขับร้องมีการผสมเสียง สูง - ต่ำ คัง - เบา ทำนองของแคนและผู้ขับร้องสามารถประสานได้อย่างกลมกลืนกัน เพราะเสียงแคนที่เป่าจะเป่าอิงกับคำร้องและการเอื้อนของผู้ขับร้องมากที่สุด จึงเป็นการประสานเสียงที่สบายหู และไพเราะน่าฟัง

4.2.6 สีสันของเสียง

โดยธรรมชาติของเสียงมนุษย์นั้น โทนเสียงของผู้ชายจะมีเสียงที่กว้าง และต่ำ ส่วน โทนเสียงของผู้หญิงนั้นจะมีเสียงที่แหลมและสูง เสียงในการลำเกี้ยวนี้จะมีทั้งเสียง สูง - ต่ำ คัง - เบา ลั่น - ยาว ของเสียง ในการร้องลำพวนผู้ชายจะร้องเสียงต่ำมากกว่าเสียงสูง เพราะเป็นการร้องที่ถนัดของฝ่ายชาย ส่วนฝ่ายหญิงจะร้องเสียงสูงส่วนใหญ่ เสียงต่ำจะร้องน้อยมากอย่างเห็นได้ชัด สีสันของเสียงนั้นจึงหาได้จากฝ่ายชายมากกว่า ส่วนแคนนั้นก็เป่าอีกเสียงหนึ่งที่มีสีสันในการลำเกี้ยวเช่นกัน เพราะแคนเป็นตัวหลักของการขึ้นเสียงและแทรกเสียงในระหว่างการร้องลำเกี้ยว เวลาที่ผู้ขับพักเสียงเป็นบางช่วงนั้น แคนก็จะทำหน้าที่เป่าคลอไปในช่วงนั้นเพื่อไม่ให้เสียงดนตรีขาดหาย

4.2.7 คีตลักษณ์

การลำเกี้ยวนั้นจะมีลักษณะเนื้อร้องคล้ายๆกับโคลงหรือกลอน แต่จะมีสัมผัสของคำที่ไม่ตายตัว การร้องนั้นจะร้องเป็นวรรคๆเป็นประโยค ส่วนลักษณะของทำนองนั้นจะกระโดด สูง - ต่ำ ทิศทางในการเคลื่อนที่ของเสียงนั้นจะสลับ ขึ้น - ลง ไปมา เสียงของการลำเกี้ยวจะอยู่ในกลุ่มเสียง ม ซ ล ท ร ส่วนทำนองของการลำเกี้ยว ช่วงแรกของเพลงในการลำเกี้ยว แคนจะเป็นผู้ดำเนินทำนองก่อน ในการดำเนินทำนองการขึ้นเสียงของเสียงแคนจะขึ้นต้นด้วยเสียง ม แล้วลงท้ายประโยคด้วยเสียง ม ส่วนช่วงประโยคในการขับร้อง ส่วนใหญ่จะขึ้นต้นด้วยเสียง ม แล้วลงท้ายประโยคด้วยเสียง ม เช่นเดียวกับแคน

บทที่ 5

สรุปและอภิปราย

การวิจัยการลำเกี้ยวของชาวไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลมาศึกษา และนำมาวิเคราะห์สรุป ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล

5.1.1 ประวัติความเป็นมาของการลำพวนของชาวไทยพวน

ชาวไทยพวนที่อาศัยอยู่ในเมืองพวน แขวงเมืองเชียงขวาง ของประเทศลาว ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย เมื่อประมาณก่อนปี พ.ศ. 2387 อย่างน้อยประมาณ 5-6 ปี เนื่องจากบ้านเมืองเกิดศึกสงคราม จึงถูกกวาดต้อนมา บางก็มาด้วยความสมัครใจ การอพยพของชาวไทยพวนนั้น มาพร้อมด้วยการเล่นลำพวน ที่เป็นประเพณีสืบทอดกันมาของชาวไทยพวน

5.1.2 รูปแบบและลักษณะการลำพวน

การลำพวนจะมีลักษณะการลำเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

5.1.2.1 การลำพื้นหรือการลำเรื่อง คือ การลำเรื่องจักรวาลต่างๆ และชาดกต่างๆ

5.1.2.2 การลำคั้น คือ การลำที่คิดคำร้องขึ้นมาเอง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- การลำคั้นเป็นเรื่อง คือ การลำที่บ่งบอกถึงเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

- การลำเกี้ยว คือ การลำเกี้ยวพาราสีกันระหว่างชายและหญิง ซึ่งต่างฝ่ายต่างหยอกล้อกัน เกี้ยวพาราสีกันไป บางครั้งก็ตัดพ้อต่อกันไปมา อย่างสนุกสนาน

5.1.3 วิเคราะห์บทร้องและทำนองของการลำเกี้ยวของชาวไทยพวน

5.1.3.1 ลักษณะคำประพันธ์

มีรูปแบบการประพันธ์เฉพาะ คือเมื่อจบท้ายประโยคจะลงด้วยคำว่า เอ่ย เพลงลำเกี้ยวนี้มีคำสัมผัสที่ไม่แน่นอน แต่แต่งขึ้นเพื่อให้มีความหมายตามต้องการเท่านั้น การร้องจะเอาคำที่คล้องจองเป็นหลัก

5.1.3.2 ทำนอง

ลักษณะของทำนองการลำเกี้ยวของชาวไทยพวน จะมีลักษณะสูง – ต่ำ และความสั้น – ยาว ของเสียง ช่วงเสียงของทำนองลำเกี้ยวนั้นจะอยู่ในช่วง ซุ – ซี่ ช่วงทำนองที่พบบ่อย อยู่ในช่วงกลุ่มเสียง ม ซ ล ท ร

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการลำเกี้ยวของชาวไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.2.1 ปัจจุบันการลำเกี้ยวของชาวไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จะเล่นกันภายในหมู่บ้าน หมู่บ้านที่นิยมเล่นจะมี 4 หมู่บ้าน คือ บ้านหาดเสี้ยว หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 บ้านหาดสูง หมู่ที่ 3 บ้านใหม่ หมู่ที่ 4 โดยกลุ่มผู้เล่นส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ในการลำนั้นยังคงรูปแบบเดิม ส่วนเพลงในการลำจะมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันการลำพวนนั้นจะเล่นใน โอกาสสำคัญต่างๆและงานประเพณีต่างๆของท้องถิ่น ในปัจจุบันการลำพวนค่อยๆสูญหายไปเรื่อยๆ เหตุเพราะผู้ที่มีเชื้อสายของชาวไทยพวนรุ่นใหม่ๆส่วนใหญ่ไปศึกษาต่อหรือทำงานประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่อื่น อีกประการหนึ่งก็คือ ผู้ที่มีเชื้อสายชาวไทยพวน ไม่มีความพยายามในการสืบทอด เพราะอาจจะมองว่าการลำพวนเป็นสิ่งที่ล้าสมัย ไม่มีความเร้าใจจึงทำให้น่าเบื่อ การลำพวนจึงไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนักในหมู่ชนรุ่นหลัง จะมีเพียงผู้สูงอายุเท่านั้นที่ยังคงสืบสานการลำพวนอยู่ แต่บางส่วนก็ได้เสียชีวิตลงไป

ทำนอง คำร้อง ของการลำพวนจะเป็นภาษาที่เข้าใจยาก เพราะภาษาที่ใช้เป็นภาษาพวนแท้ๆ ผู้ที่ไม่ใช่ชาวไทยพวนจึงไม่สามารถเข้าใจความหมายได้เลย การลำพวนจึงไม่ค่อยได้รับความนิยมในสังคมหมู่กว้างๆ แต่จะได้รับความนิยมในหมู่แคบๆเท่านั้น

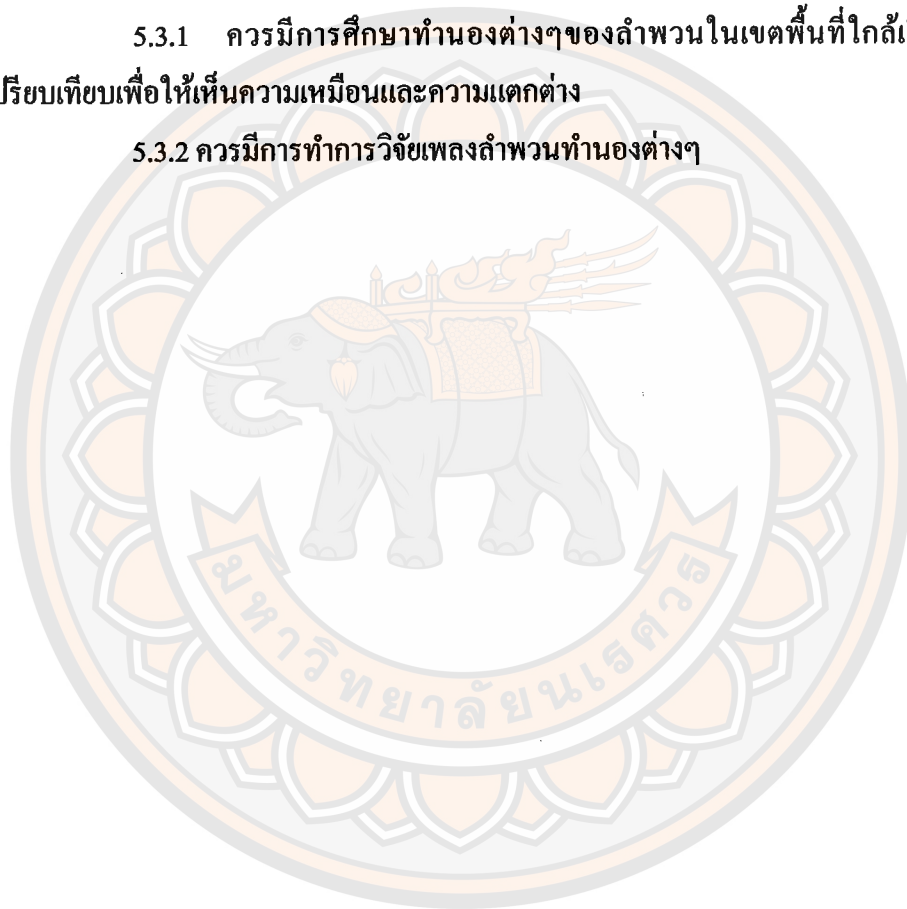
5.2.2 เพลงในการลำพวนนั้นส่วนใหญ่จะเป็นเพลงทำนองสั้นๆจะมีคำสัมผัสที่ไม่ตายตัว จะมีแคนเป็นเครื่องดนตรีประกอบเพียงชิ้นเดียวในการลำพวน การลำพวนนั้นจะเน้นไปทางการให้ความเพลิดเพลินและการผ่อนคลายอารมณ์ เนื้อร้องส่วนใหญ่ของการลำพวน จะมุ่งเน้นไปในทางบรรยายวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น การทำมาหากิน การอบรมสั่งสอน ขนบธรรมเนียมประเพณี และการเกี่ยวพาราติของชายและหญิง ลำพวนเป็นบทเพลงที่เก่าแก่ สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น เป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างยิ่ง

5.23 การร้องลำพวนจะใช้ภาษาที่มีสำเนียงเป็นเอกลักษณ์และมีลักษณะคำประพันธ์เฉพาะมีทำนองและสำเนียงภาษาที่ไพเราะน่าฟัง และมีแคนเป็นเครื่องดนตรีประกอบในการลำพวนเพียงชิ้นเดียว ลักษณะการร้องเพียงคนเดียว พองบประโยคจะมีคำลงท้ายว่า “เอ๋ย” เพื่อจบประโยค ระดับเสียงที่ร้องจะอยู่ในกลุ่มเสียง ม ซ ล ท ร

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ควรมีการศึกษาทำนองต่างๆของลำพวนในเขตพื้นที่ใกล้เคียงหรือทำการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความเหมือนและความแตกต่าง

5.3.2 ควรมีการทำกรวิจัยเพลงลำพวนทำนองต่างๆ

บรรณานุกรม

- ชมรมไทยพวน.(2555).งานสังสรรค์ “ร้อยใจไทยพวน”ครั้งที่ 28.กรุงเทพฯ:สโมสรพล.ปตอ
เทศบาลตำบลหาดเสี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย.(2551).ภาษาไทยพวนบ้านหาด
เสี้ยว.พิมพ์ครั้งแรก.อุตรดิตถ์:พี.บี.การพิมพ์
- เทศบาลตำบลหาดเสี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย.(2551).สืบเชื้อสายไทยพวนบ้านหาด
เสี้ยว.พิมพ์ครั้งแรก.อุตรดิตถ์:พี ออฟเซ็ทอาร์ท
- วริยา โมฆะรัตน์,สุธัญสินี อิศระชัยเสาวกุล,สุภัทรา ช่อสุวรรณทิพย์.(2556).การรำพวนของชาวไทย
พวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย.สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
วีระพงษ์ มีสถาน.(2539).สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน.นครปฐม:สถาบันวิจัยภาษาและ
วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล
- มนตรี ตราโมท.(2548).การละเล่นไทย.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ:มติชน
- นิตยา บุญสิงห์.(2537).เพลงป้าภูพานชัย.ม.ป.ท
- อเนก นาวิกมูล.(2521).เพลงนอกศตวรรษ.พิมพ์ครั้งที่ 4 .กรุงเทพฯ มติชน
- www.sabuy.com.แผนที่สุโขทัย. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2557
- www.sisatchanalai.com . ประวัติตำนาน หาดเสี้ยว ศรีสัชนาลัย. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2557
- www.sathorngoldtextilemuseum.com .สารพิพิธภัณฑ์ผ้าทองคำ . สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2557

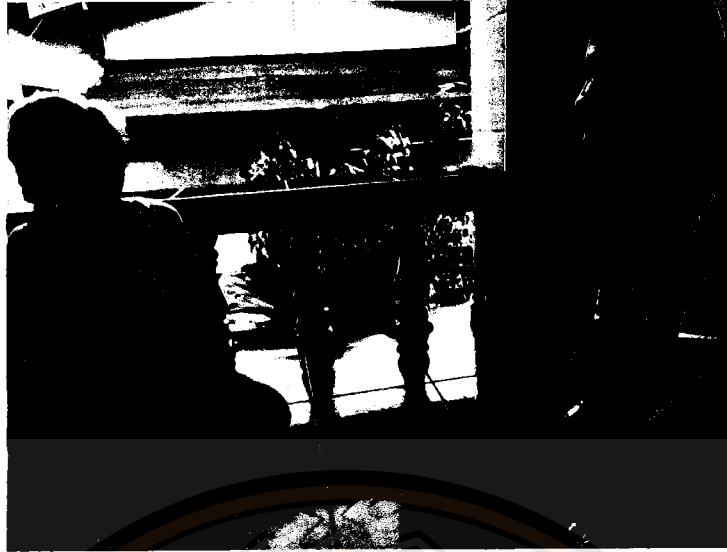
ข้อมูลสัมภาษณ์

นางก้วน ศรีสัชชนกุล,สัมภาษณ์วันที่ 28 เมษายน 2557

นายรุ่ง ขาวดี,สัมภาษณ์วันที่ 28 เมษายน 2557

ภาคผนวก

ภาพ : สัมภาษณ์ นางก้วน ศรีสัตชนกุล
(ที่มา : วันที่ 28 เมษายน 2557)

ภาพ : นางก้วน ศรีสัตชนกุล
(ที่มา : วันที่ 28 เมษายน 2557)

ภาพ : นายรุ่ง ขาวดี
(ที่มา : วันที่ 28 เมษายน 2557)